

حجاب فرمان پولس

(افشین لطیف زاده)

امروزه برخی از ایمانداران با اعتقاد به اینکه می‌باید کلام خدا را همانگونه که هست جزء به جزء اطاعت کرد بر مسئله پوشش سر برای زنان به هنگام پرستش خداوند تأکید می‌ورزند. این گروه بر این باورند که پولس در رساله اول قرنتیان ۱۱:۱۶-۲ فرمانی واضح و عاری از ابهام به کلیسا می‌دهد که قابل اطلاق به مسیحیان در همه اعصار می‌باشد.

باید اذعان داشت که چنین رویکرد تفسیری مشکلات عدیده‌ای را برای مسیحیان به‌بار آورده است زیرا که کلام خدا در وهله اول خطاب به مخاطبین اولیه آن است (کلیسای شهر قرتس) که در شرایط خاص تاریخی، فرهنگی و اجتماعی خود می‌زیستند. از این رو، برای درک بهتر پیام پولس برای عصر خویش، نخست می‌باید به بازسازی وضعیتی بپردازیم که در آن پولس فرمان پوشش سر را به زنان کلیسای قرتس اعلام می‌کند. بنابراین در ابتدا باید از خود پرسیم چرا پولس چنین فرمانی را به ایمانداران شهر قرتس می‌دهد؟ عدم پوشش سر از جانب زنان سبب بروز چه مشکلاتی برای کلیسای شهر قرتس می‌شد؟ و در نهایت پیام پولس برای عصر امروز ما چه معنایی دارد و مسئله حجاب زنان را چگونه می‌توان بهتر درک و تفسیر کرد؟

پوشش سر در قرن اول میلادی

شایان ذکر است که در قرن اول میلادی، جهان یونان باستان به‌عنوان مهد شکل‌گیری تفکر و فلسفه، صحنه نمایش شمار قابل توجهی از آراء و عقاید پیرامون مسئله پوشش سر می‌باشد.

در این باره مفسر به نامی به نام وینتر (B. Winter) با اشاره به ادله تاریخی بر این باورست که در شهر قرن‌تس مجسمه‌هایی با موهایی بلند وجود داشت که سمبل خدایان و نه انسان بودند. همچنین مفسر دیگری به نام پریمان (Perriman) معتقد است که در پرستش یکی از الهه‌های شهیر یونان به نام ایزیس (Isis)، زنان بدون پوشش سر دست به نیایش می‌زدند. چنین به نظر می‌آید که پولس در صدد بود تا هر تصویری را که تداعی‌کننده پرستش بت‌پرستان بود از کلیسا بزدايد و از این رو بر حجاب زنان تأکید می‌ورزد. اما گوردن فی (G. Fee) معتقد است که به علت فساد زبازد شهر قرن‌تس و تعداد بی‌شمار روسپیان مذهبی، پولس در پی آن است تا با تأکید بر حجاب زنان در مکانهای عمومی بر تمایز قداست مسیحیان با این گونه زنان تأکید ورزد.

آنچه که از این بحث بسیار اجمالی پیرامون نظر محققان دریافتیم، ما را بر این سمت سوق می‌دهد که مسئله حجاب زنان چه از نقطه نظر موارد مشابه آن در آداب و نیایش‌های بت‌پرستانه یونان باستان و همچنین فساد زبازد شهر قرن‌تس، امر و عرفی رایج برای ایمانداران تلقی می‌شد.

پوشش سر در کلیسای قرن‌تس

قبل از هر چیز باید به یاد داشته باشیم که پولس فرمان پوشش سر را در فضا و چارچوب پرستش و عبادت کلیسایی ابراز می‌کند. مطابق اول قرن‌تیان باب ۱۱ در می‌یابیم که زنها نیز با صدای بلند همچون مردان دعا و نبوت می‌کردند (۴:۱۱-۵). اما عده‌ای یا عملاً بدون پوشش سر دعا و نبوت می‌کردند و یا خواهان آن بودند که با توجه به شرایطی که در بخش فوق ذکر شد امری خلاف عرف تلقی می‌شد. لازم به تذکرست که اکثر محققان معتقدند که روسری در آن زمان صورت را نمی‌پوشاند بلکه حجابی بود که تا روی شانه‌ها امتداد داشت. حال چرا قرن‌تیان مخالف پوشش سر بودند؟ در این باره می‌توان به مشکل آخرت‌شناسی قرن‌تیان که از عمده مسایل الهیاتی این کلیساست اشاره

کرد. قرن‌تیان می‌پنداشتند که دیگر از عصر حاضر، کاملاً بیرون آمده بودند و در آسمان بسر می‌بردند. بنابراین دیگر در قید و بند شرایط اجتماعی و فرهنگی عصر خود نبودند.

چنین رویکردی سبب می‌شد که حتی تمایز جنسی زن و مرد و نقش متفاوت آنان از یکدیگر تحت‌الشعاع الهیات نابالغ قرن‌تیان گردد. آنها چنین استدلال می‌کردند که در آسمان دیگر تمایزی بین زن و مرد وجود ندارد زیرا که جنسیت در آنجا رنگ می‌بازد. در واقع قرن‌تیان به تنش موجود بین عصر حاضر و عصر آینده واقعی نمی‌نهادند. پولس با تأکید بر مسئلهٔ روسری در پی حفظ تمایز زن و مرد بود چرا که نادیده گرفتن آن ضربه مهلکی به اصالت پیام انجیل و همچنین تصویر اجتماعی کلیسا می‌زد.

از سوی دیگر محققان دیگری به نام مارتین و موتیر (D.B.Martin, S.Motyr) چنین استدلال می‌کنند که با توجه به چارچوب پرستشی اول قرن باب ۱۱، زنان نیز گاه عهده‌دار رهبری پرستش کلیسا بودند. پرواضح است که زنان با موهای بلند توجه مردان را به‌سوی خود جلب می‌کردند.

ذکر این نکته حایز اهمیت است که بن سیراخ که کتابش یکی از آثار مهم ادبیات بین‌العهدین است به کرات به مسئله گریز از وسوسهٔ جنسی زنان اشاره می‌کند. برای نمونه در ۱۴:۴۲ و ۸:۹ چنین می‌گوید: "چشم خود را از زن زیبا بردار، بسیاری فریب خوردند و در آتش شهوت اسیر شدند". درواقع عدم پوشش سر در فضای فرهنگی قرن اول جهان رومی _ هلنی قویاً می‌توانست معرف نوعی وسوسه جنسی باشد. از اینرو پولس با فرمان پوشش سر درصدد حفظ قداست کلیسا است.

اما دلیل نیرومند دیگر که فرمان پولس را به‌خوبی توجیه می‌کند مسئله پرستش و تمرکز آن بر خداست. کاملاً آشکار است که اگر کلیسا به سالن مُد تبدیل شود، توجه و تمرکز به جای خدا به دیگران معطوف می‌شود (اول

تیموتائوس ۹:۲-۱۰). پولس حتی از فرشتگان به عنوان حافظان نظام الهی سخن به میان می آورد، نظامی که در آن تمام نیایش و عبادت ما می باید معطوف به خدا باشد (۱۰:۱۱). از این رو، پولس از زنان می خواهد که با نگذاشتن روسری کاری نکنند که کلیسا به جای وقف به خدا صحنه خودنمایی آنان گردد.

حجاب برای عصر حاضر

۱- فرمان پولس مبنی بر حجاب زنان را باید در گستره هنجارهای فرهنگی یونان باستان و تقابل آن با هنجارهای کلیسا در آن عصر درک کرد.

۲- این فرمان با توجه به فضای پرستشی اول قرنیتان ۱۶:۱-۲ معطوف به این نکته است که هیچ امر و شخصی نباید توجه ما را از خدا به هنگام عبادت بردارد. درواقع اصل پایدار تعلیم کلام خدا در این بخش نه مسئله حجاب زنان بلکه تمرکز کامل به خدا و عبادت اوست و کلیسا باید برای تحقق این امر تمام هم و غم خود را صرف کند.

۳- اگر امروز مردان که عمدتاً سکان دار هدایت کلیسا هستند از طریق شخصیت نیرومند خود و یا با به کارگیری عطایای برجسته شان کلیسا را به خود وابسته کنند به گونه ای که توجه عمده کلیسا به سوی آنان معطوف شود آیا پولس همچون پیامش به قرنیتان به آنان گوشزد نمی کند که تنها خدا شایسته تمامیت توجه و تمرکز ماست؟

بله، فرمان حجاب را باید در پرتو وقف و پرستش به خدا درک کرد.